

Jegyzetek az *Áruláshoz*

A szegedi Hajnóczy-műhely harmadik jelentkezése

A Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Modern Magyar Tanszékén évek óta működik egy kicsiny, oktatókból, PhD-sekből, nemrég végzett fiatalokból álló munkacsoport, akik mind egyértelműbb szorgossággal és kíváncsisággal munkálkodnak Hajnóczy Péter (1942–1981) életműve körül. Valamennyien elkötelezettek a modern próza radikális törekvései iránt; valamennyien erős szálakkal kötődnek Hajnóczy Péter szövegeihez. Az idők során komolynak mondható műhely alakult ki a tanszéken és holdudvarában, mind többen kapcsolódnak a diákok közül a munkacsoporthoz, és tárnak föl egyre gazdagabb intertextuális szálakat, motívumhálózatokat, narrációs és kronotopikus összefüggéseket Hajnóczy Péter munkásságában, kötve ezzel a szerzőt – és saját ismereteiket – mind több vonatkozásban a közelmúlt és jelen magyar és külföldi irodalmának és irodalomelméletének mozgásirányaihoz. Birkózva a legendával, a „korpusszal”; vizsgálva és alakítva a mindeddig bizonytalan Hajnóczy-kánont.

A vállalkozás egy 2002-es Hajnóczy-szemináriumtól nőtt ki. A szeminárium vezetője magam voltam (1987 óta oktatója a Szegedi Egyetemnek), ki is egy nagyobb Hajnóczy (PhD)-tanulmány létrehozásán dolgoztam éveken át. E disszertáció egy „Hajnóczy-kalauz” első nagyfejezeteit tartalmazza (*Applikációk a Hajnóczy-korpusz szövegtén. Expansió és kilépés. A hagyományos szövegformálás elhagyásának módozatai Hajnóczy Péter életművében*). Azóta könyv alakban is megjelent: *„a lebegő orgonagyökér” Egy Hajnóczy-próza-kalauz első fejezetei* (Yespress, Tótkomlós, 2009), lábjegyzet-apparátusával a Műhely hypertextuális munkálkodásának további alapját képezve.

Az első Hajnóczy-szemináriumot újabbak követték, majd az elhatározás, hogy időközben megszületett tanulmányaikkal a szerzők nyilvánosan is mutakozzanak meg. Első fórumként a székesfehérvári *Árgus* vállalta 2004 november-decemberében a csoportot egy Hajnóczy-blokk erejéig. E bemutatkozást követte 2006-ban az első tanulmánykötet a szegedi Lectum kiadásában: *Hová lettem. A párbeszéd helyzetébe kerülni. Hajnóczy-tanulmányok*. 2008 áprilisában látott napvilágot a műhely második kötete *Da capo al fine. Folytatódó párbeszédben. Hajnóczy-tanulmányok II.* címmel, ugyancsak a Lectumnál. 2008 decemberében szerveztük országos Hajnóczy-konferenciánkat a szegedi Grand Café Irodalmi Kávéházban. Az itt elhangzott tanulmányokból egy évvel később konferenciakötet jelent meg (*Tudom. De: tudom-e? A párbeszéd kiterjesztése. Az újraolvasás lehetőségei. Hajnóczy-tanulmányok III.* Lectum).

Hajnóczy Péter 30 éve halott. Azt gondoljuk, a mai fiatalok éppúgy megtalálhatják benne izgalmas olvasmányukat, mint közülünk az idősebbek, valamikor.

A 2010-es év elejétől Reményi József Tamás, ki pártfogója, szakmai irányítója csoportunknak, folyamatosan átadta nekem, mint a Hajnóczy-műhely vezetőjének a hagyaték kilenc nagydobozát, s a feldolgozás munkája a tanszéki hagyaték-bemutatók után 2010 nyarán megkezdődött munkacsoportom odaadó részvételével.

E dobozok (melyek a Hajnóczy-szövegekben oly gyakran feltűnő, gyűrött papírhalmot tartalmazó sportszatyor helyébe’ realizálódtak) tartalma változatos, áttekintésük, katalogizálásuk roppant munkaigényes. Személyes dokumentumok, levelek, naptárak, noteszfüzetek, újságkivágások, fényképek, legfőképp pedig nagyszámú, alig olvasható kézírással¹ telerótt spirálfüzetek töltik meg e dobozokat: kincs valamennyi, hozzáférésükért minden esetben meg kell küzdenünk.

Munkacsoportom e megtisztelő ajándék átvételekor nagy felelősséget és szerteágazó feladatokat vett magára.

Elhatározásom szerint a feldolgozási munka előrehaladtán, eredményeinket folyóiratokban tesszük közzé. Az első szövegközlő blokk (*Tányéraknák*) a *Forrás* novemberi számában jelent meg. Ez alkalommal a Zsámbéki út 4. szám alatt talált könyvek listáját adtam közre, és egy levélformában rögzített kispórázát mutattam be, a „címzett”, Dobai Péter szíves kommentárjaival.

Második ízben hagyatéki anyaggal a *Tiszatáj* lapjain jelentkeztünk. Egy filmvázlatot adtunk közre, mely a *Partizánok* címet viseli, s az életmű eddig ismert részeinek legkülönbözőbb szegmenseivel tart rokonságot. A szöveg első oldalának szkennelt változatát is mellékeljük.

Harmadízben, jelen publikációnkban egy újabb kisszöveget szeretnénk az érdeklődők figyelmébe ajánlani. Címe, az *Árulás* beszédes a Hajnóczy-univerzumban: bűn, bűnhődés, feloldozás, vezeklés, döntés, gyávaság és bátorság, igazság, szabadság és önfeladás sarokpontjain áll, fordul az életmű. Hajnóczy Péter ezen írását valószínűleg nem tartotta kiadásra érettnak vagy érdemesnek, viszont mégis megőrizte, sőt, kéziratot állapot helyett gépiratot találtunk belőle. A hatvanas évek végén keletkezhetett, korai írás lehet, talán 1970-es, datálást nem találtunk. A szöveg nem éri el *A fűtő* kötet írásainak sűrűségét, „salakmentességét”, de helyenként kiemelkedő kvalitásokat mutat.

Többszöri átolvasás, hosszas tanácskozás után döntöttünk a publikálás mellett, bízva, hogy a szöveggel tovább árnyaljuk a Hajnóczy-szövegvilágról kibontakozóban lévő képzeteket.

Cserjés Katalin
A Hajnóczy-műhely vezetője

A szöveggondozás szempontjai

A most nyilvánosságra hozandó szöveg gondozásánál ezúttal is Dányi Ágnes műhelytagunk jelzéseit és rendszerét követtem – hasonlóan a *Tiszatáj* 2010/12-es számában megjelent *Partizánok* ismertetőjéhez.

Az *Árulás* gépirata végleges változatnak tűnik; erre utal az is, hogy a hagyatékban található többi gépirattal ellentétben az *Árulás*ban nincs javítás: sem kézzel, sem pedig géppel (betűk egymásra ütése által).

A szöveg helyesírás és nyelvhelyesség szempontjából is megdolgozottunk, véglegesítettnek tűnik, ez alól az *ű* betű kiírása képez kivételt, mely minden egyes szöveghelyen *ü*-ként szerepel – ez azonban minden valószínűség szerint az író gép korlátozott számú karakterének tudható be. A *Ruí* férfinév rövid *i*-vel szerepel a szövegben, ezen nem változtattunk. A begépelő hosszú gondolatjel helyett kötőjelet használ, hasonlóan a sorvégi elválasztások jelöléséhez, ehhez sem nyúltunk. A gépiratban a szóközők nyomdakészek, kivételt ez alól két szöveghely képez. Az írás két csillag közbeékelésével (*) három részre tagolódik.

A szöveg prezentálása során az *ü*-ket *ű*-re javítottuk, és a szóközőket is jelöltük.

Bagi Anita
A Hajnóczy-műhely tagja